

دستی خبرنامه قالی و صنایع

کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان

سال دوم | شماره‌ی سیزده | تیرماه ۱۳۹۳ | ۸ صفحه

در نشست کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق کرمان مطرح شد:

حضور فعالان قالی کرمان
در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی
کم‌رنگ است

صفحه ۳

صنایع دستی راین، صفحات ۴ و ۵

بخشدار راین:

گزارش | ۲

راین در زمینه‌ی صنایع دستی و گردشگری
قابلیت‌ها و ظرفیت‌های فراوانی دارد

سخن سردبیر | ۲

فراخوان طرح‌های پژوهشی
مرکز ملی فرش ایران

مقاله | ۶

محفظه‌های افشاری

سخن سردبیر

فراخوان طرح‌های پژوهشی مرکز ملی فرش ایران

سیدمحمدابراهیم علوی
 سردبیر، عضو هیات نمایندگان
 و معاون توسعه و سرمایه‌گذاری اتاق

- شیوه‌ی تعیین قدمت فرش دست‌باف
- بافت‌های مرمتی و روش‌های تشخیص آن
- روش‌های کاهش قیمت تمام‌شده‌ی فرش دست‌باف با حفظ کیفیت
- اثر نرخ ارز بر صادرات فرش دست‌باف، تولید و اشتغال آن
- عوامل تأثیرگذار بر ارزش ویژه‌ی برند از دیدگاه مصرف‌کنندگان خارجی (مطالعه‌ی موردی فرش دست‌باف)
- روش‌های نوین تجارت و تجارت الکترونیک فرش دست‌باف
- قوانین و مقررات بازرگانی فرش دست‌باف
- تأثیر تحریم کشورهای غربی بر صادرات فرش دست‌باف ایران

علاقه‌مندان می‌توانند فرم شناسنامه‌ی طرح‌های تحقیقاتی را تکمیل و به نشانی: تهران، سعادت‌آباد، پابین‌تر از میدان کاج، خیابان کیان (۱۳ شرقی)، پلاک ۱۵، ساختمان شهید جعفر پوریان، معاونت تحقیقات و آموزش مرکز ملی فرش ایران، یا رایانامه‌ی Pajohesh@inccir ارسال کنند. متقاضیان ضمن ارائه‌ی سوابق علمی و پژوهشی، می‌توانند جهت دریافت اطلاعات بیشتر درباره‌ی تکمیل شناسنامه با شماره‌تلفن‌های زیر تماس گرفته و حداکثر تا تاریخ ۱۳۹۳/۷/۱۵ نسبت به ارسال شناسنامه‌ی تکمیل شده اقدام کنند.

- تحقیقات در ابعاد هنری فرش، طرح و نقش: ۲۲۰۷۴۴۲۵ داخلی ۲۵۱۱ (آقای نورپناه)
- تحقیقات در ابعاد فنی فرش: ۲۲۰۷۴۴۲۵ داخلی ۲۵۱۲ (آقای مهندس کریم‌شاهی)
- تحقیقات در ابعاد مدیریتی و بازاریابی فرش: ۲۲۰۷۴۴۲۵ داخلی ۲۵۰۹ (آقای مشرف، یا داخلی ۲۵۱۰ خانم مارالانی)
- محورهای طرح‌های دانشجویی در ابعاد مختلف هنر و صنعت فرش دست‌باف در مقطع کارشناسی‌ارشد و دکتری: ۲۲۰۷۴۴۲۵ داخلی ۲۵۰۴ (آقای مهندس ویسیان).

- ۳. بررسی عملکرد مدیریتی، اقتصادی و بازاریابی هند در تولید فرش دست‌باف
- ۴. بررسی و ارائه‌ی برنامه‌ی تبلیغاتی برای معرفی فرش دست‌باف ایرانی در بازارهای هدف (چین)
- ۵. بررسی اثربخشی هیات‌های تجاری فرش دست‌باف طی دو سال گذشته و ارائه‌ی راهکار

د- محورهای طرح‌های دانشجویی در ابعاد مختلف هنر و صنعت فرش دست‌باف در مقطع کارشناسی‌ارشد و دکتری

- دانشجویان مقاطع کارشناسی‌ارشد و دکتری در رشته‌های مرتبط با ابعاد مختلف فرش دست‌باف می‌توانند عناوین پایان‌نامه‌های خود را (که متناسب با محورهای زیر است) با هماهنگی مدیریت تحقیقات مرکز ملی فرش انتخاب و پس از تصویب پروپوزال در دانشگاه مربوط، جهت حمایت به مرکز ملی فرش ارائه دهند.
- روش‌های افزایش بهره‌وری عوامل تولید در فرش دست‌باف
- نیروی انسانی، بهداشت و استاندارد در تولید فرش دست‌باف
- روش‌های مدیریت پهنه در تولید، عرضه و فروش فرش دست‌باف
- استانداردهای آموزشی و بهره‌وری نیروی انسانی در هنر-صنعت فرش دست‌باف
- شرایط زیست‌محیطی در فرآیند تولید فرش دست‌باف
- مواد اولیه و رنگ‌زاهای طبیعی در فرش دست‌باف
- استفاده از فن‌آوری‌های نوین در فرش دست‌باف
- جغرافیای بافت فرش دست‌باف
- طبقه‌بندی طرح‌های قالی ایران
- سیر تحول طرح‌های قالی ایران
- طرح‌ها و نقوش رایج در مناطق قالی‌بافی ایران
- فرش‌های موزهای از نظر طرح و نقش، رنگ‌آمیزی، مواد اولیه، خصوصیات بافت و قدمت
- انواع شوهرهای صادراتی فرش دست‌باف

با توجه به اهمیت هنر-صنعت قالی در کشور و استان کرمان و هم‌زمانی انتشار این شماره‌ی خبرنامه با فراخوان طرح‌های پژوهشی مرکز ملی فرش ایران، ترجیح دادم به‌جای سرمقاله، این فراخوان را تقدیم کنم. امید است دلسوزان و علاقه‌مندان احیا و توسعه‌ی هنر-صنعت قالی در استان مشارکت فعال نمایند. مرکز ملی فرش ایران به منظور انجام تحقیقات و مطالعات در محورهای ذیل که براساس فرآیند نیازسنجی و با مشارکت فعالان عرصه‌ی فرش دست‌باف انتخاب شده‌اند، از محققان، استادان دانشگاه‌ها و پژوهشگران دارای مدرک کارشناسی‌ارشد و دکتری، دعوت به همکاری می‌نماید.

الف- تحقیقات در ابعاد هنری فرش، طرح و نقش

- طرح مطالعاتی:
- ۱. بررسی مفاهیم نقوش قالی پلمه
- ۲. مستندسازی شیوه‌های طراحی و رنگ‌آمیزی نقشه‌ی فرش (نابین، اصفهان، بیجار، کرمان، مشهد، کاشان، تبریز، اراک)

ب- تحقیقات در ابعاد فنی فرش

- طرح مطالعاتی:
- ۱. شناخت مواد اولیه، بافت، دار و ابزار، چله‌کشی، چله‌دوانی و مکانیزم فنی بافت (آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، خراسان رضوی، همدان، فارس، کردستان، مرکزی، قم، کرمان، یزد، چهارمحال بختیاری، زنجان)

ج- تحقیقات در ابعاد مدیریتی و بازاریابی

- طرح تحقیقاتی:
- ۱. بررسی اثربخشی استقرار نظام مدیریت کیفیت ایزو در کارگاه‌های قالی‌بافی
- ۲. بررسی وضعیت فعلی کانال‌های تأمین و توزیع مواد اولیه‌ی فرش دست‌باف در کشور و ارائه‌ی راهکارهایی جهت سازمان‌دهی آن‌ها

اطلاع‌رسانی

انتشار کتاب «معرفی توانمندی‌های جمهوری اسلامی ایران به کشور عراق»

با توجه به ضرورت ایجاد بسترهای لازم جهت معرفی توانمندی‌های ج.ا.ایران به دولت، شرکت‌های خصوصی و تجاری عراق، انتشار کتاب «معرفی توانمندی‌های جمهوری اسلامی ایران به کشور عراق» در دستور کار اتاق مشترک ایران و عراق با همکاری شرکت آذرنگار شرق قرار گرفته است. این کتاب در حوزه‌های مختلف و به سه زبان انگلیسی، عربی و کردی در ۱۰۰۰ صفحه با تیراژ ۵۰۰۰ نسخه در اسفندماه ۱۳۹۳ منتشر می‌شود. انتشار این کتاب، فرصت مغتنمی است تا شرکت‌های فعال ایرانی در زمینه‌های (تولیدی، صنعتی، معدنی، بازرگانی و خدماتی) کالاها و خدمات خود را به شکلی قابل توجه و موثر به فعالان اقتصادی کشور عراق به‌ویژه مناطق اربیل و کردستان معرفی کنند. برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره‌تلفن ۸۸۹۴۳۳۶۹ - ۰۲۱ تماس حاصل فرمایید.

غرفه‌ی فرش کرمان در نمایشگاه فرش ایران راه‌اندازی می‌شود

استان کرمان در نمایشگاه فرش ایران که ۳۰ شهریورماه سال جاری در تهران برگزار خواهد شد شرکت می‌کند. به گزارش روابط‌عمومی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی استان کرمان، براساس مصوبه‌ی هیات‌ریسه‌ی اتاق کرمان، ۳۰ درصد از هزینه‌های اجاره‌ی غرفه در نمایشگاه مذکور به افراد واجدالشرایط (با تایید کمیسیون فرش و صنایع دستی اتاق کرمان) توسط اتاق کرمان پرداخت خواهد شد. علاقه‌مندان به شرکت در این نمایشگاه می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره‌ی ۲۵۱۱۹۹۹۵ - ۰۲۴۱ دفتر تشکیل‌های اتاق بازرگانی تماس حاصل نمایند.

پذیرش آگهی در

خبرنامه قاصد صنایع

تلفن سفارش آگهی:
 ۰۳۴۱-۲۴۳۸۳۷۰

اطلاعات

به اطلاع می‌رساند که جهت فراگیر بودن انجمن قالی و انواع دست‌بافت استان کرمان، انتخابات انجمن‌های محلی قالی و دست‌بافت شهرستان کرمان، سیرجان، شهداد، بردسیر، رابن، گلجا، زرنند و راور در حال برگزاری است.

گزارش

در نشست کمیسیون عالی و صنایع دستی اتاق کرمان مطرح شد:

خارجی گلابه و تصریح کرد: به حمایت سازمان‌هایی مثل سازمان توسعه تجارت اعتماد چندانی نمی‌شود کرد، ضمن این‌که هر بار که به نمایشگاه‌های خارجی می‌رویم، گمرک یک نوع برخورد می‌کند. مختاری تأکید کرد: حضور در نمایشگاه‌های خارجی بدون تحقیق و مطالعه، به هیچ‌وجه کار درستی نیست و فعالان هر حوزه برای شرکت در نمایشگاه‌های کشورهای خارجی باید پیش از حضور از شرایط و وضعیت آن کشور و نمایشگاهی که قرار است برگزار شود، اطلاعات کافی را کسب کنند. وی همچنین خواستار توجه بافندگان و تولیدکنندگان فرش دستباف به سلاخی بازارهای هدف شد.

وی افزود: حضورمان در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی کمرنگ است؛ چراکه به‌طور مثال در نمایشگاه تهران، استان سمنان ۱۲ غرفه و کرمان فقط ۳ غرفه دارد. رستمی، در ادامه سخنانش در خصوص شناساندن فرش دستباف کرمان، به کوتاهی فعالان قالی کرمان در ۳۰ سال اخیر اشاره و تصریح کرد: در ۳۰ سال اخیر در حوزه قالی کرمان از نظر کیفیت و حضور در بازارها و نمایشگاه‌های مختلف کوتاهی کردیم و سایر استان‌ها گوی سبقت را از ما ربودند. علوی، در همین زمینه گفت: باید تلاش کنیم تا فرش دستباف کرمان به جایگاه واقعی خود برسد.

در ادامه، لنگری‌زاده مسئول خوشه‌ی صنعتی قالی کرمان، به تبیین کارکرد خوشه‌های صنعتی پرداخت و اظهار داشت: خوشه‌های صنعتی برای کمک به واحدهای تولیدی کوچک که با مشکلات مشابه مواجه هستند، تشکیل می‌شوند. وی افزود: از آن‌جا که واحدهای کوچک در بخش‌های مختلف، مشکلات شبیه به هم دارند، در قالب خوشه‌های صنعتی با هم ادغام می‌شوند تا با کمک یکدیگر مشکلات خود را حل کنند. لنگری‌زاده، به بررسی‌هایش در خصوص فرش دستباف کرمان در قالب خوشه‌ی صنعتی قالی نیز اشاره و تصریح کرد: اطلاعات و آمار دستگاه‌های مرتبط با قالی کرمان ضد و نقیض است و به‌طور مثال وقتی سازمانی اعلام می‌کند ۷۰ هزار بافنده در سطح استان کرمان شناسایی شده‌اند، پس از بررسی مشاهده می‌شود که درصد بسیاری از این تعداد، غیرفعال و به مشاغل دیگری مشغول هستند.

وی با بیان این‌که فرش دستباف کرمان دارد از بین می‌رود، اظهار داشت: متأسفانه همچنان نقش‌های قالی کرمان تکراری است، بازارهای خارجی را از دست داده‌ایم و نمونه دیدگاه کشورهای اروپایی نسبت به قالی کرمان تغییر کرده است و دیگر قالی کرمان محبوبیت گذشته را در کشورهای اروپایی ندارد.

علوی نیز در تکمیل سخنان لنگری‌زاده، بر آسیب‌شناسی فرش کرمان در بخش‌های مختلف از جمله تهیه مواد اولیه تا بازاریابی و فروش تأکید کرد و گفت: باید ببینیم چگونه می‌توانیم قالی کرمان را از وضعیت فعلی نجات دهیم. در ادامه، عظیمی‌زاده بخشنده را این‌که تعیین وضعیت راین در زمینه‌ی گردشگری و صنایع دستی پرداخت و از برگزاری «همایش توسعه‌ی اقتصادی با محوریت زنان راین» خبر داد.

وی افزود: باید شرایطی فراهم شود تا فعالان فرش دستباف کرمان حضور بیشتر و پررنگ‌تری در نمایشگاه‌های مختلف داخلی به‌ویژه نمایشگاه تهران داشته باشند. پورمهدی‌آبادی، از دیگر فعالان فرش دستباف کرمان نیز به حضور در نمایشگاه بین‌المللی تهران از سال ۷۰ تاکنون اشاره کرد و اظهار داشت: در دهه ۷۰ دو سالن بزرگ در این نمایشگاه مختص فرش کرمان بود، اما اکنون حضور فعالان فرش کرمان در این نمایشگاه بسیار کاهش پیدا کرده است. وی با بیان این‌که حضور در نمایشگاه‌های تخصصی، هم مزایا و هم مشکلاتی دارد، تأکید کرد: باید با هدف تولید و بازاریابی در نمایشگاه حضور پیدا کنیم. سعید نوحی، فعال میل قالی کرمان هم در این نشست با بیان این‌که میل قالی کرمان در کشور و دنیا هم‌تا ندارد و بی‌نظیر و تک است، تصریح کرد: متأسفانه به این دلیل که حمایت نمی‌شود، حتی در داخل کشور هم این صنعت رانمی‌شناسند.

وی افزود: چون جمع میل قالی زیاد و وزن آن سنگین است، برای حضور در نمایشگاه‌های خارجی و داخلی با مشکلات زیادی مواجه هستیم و در این راستا حمایت نمی‌شود.

نوحی افزود: جای میل قالی در نمایشگاه‌های مختلف داخلی و خارجی خالی است و باید در این زمینه حمایت شویم. مختاری، عضو کمیسیون عالی و صنایع دستی هم در خصوص حضور در نمایشگاه‌های خارجی، اظهار داشت: به توجه به تجربه‌ای که دارم، حضور انفرادی در نمایشگاه‌های خارجی، هزینه بالایی دارد، ضمن این‌که پیش از ورود به هر بازاری، شناخت بازار و سلیقه‌ی مشتری بسیار مهم است. وی با بیان این‌که اگر کسی در بازار داخل فعال است، در بازرگانی خارجی موفق نخواهد بود، از عدم حمایت دولت از تجار برای حضور در بازارهای

کشاورزی استان کرمان با حضور اعضا برگزار شد. سیدمحمدابراهیم علوی معاون توسعه و سرمایه‌گذاری اتاق در این نشست با اشاره به برگزاری انتخابات انجمن عالی و صنایع دستی استان کرمان، گفت: برای این‌که در انجمنی به ثبت اتاق ایران برسد و به‌عنوان یک نهاد حقوقی فعالیت کند، باید اعضای آن انجمن کارت عضویت اتاق بازرگانی را دارا باشند. علوی افزود: علاوه بر آن، باید پیش از ایجاد انجمن استانی، انجمن‌های محلی و شهرستانی شکل بگیرد؛ بنابراین باید تشکل‌ها و انجمن‌های قالی و صنایع دستی در شهرستان‌ها راه‌اندازی شود و برای این مهم در مرحله‌ی نخست باید از افراد فعال هر شهرستان عضوگیری و پس از آن انتخابات شهرستانی برگزار و هیات‌مدیره‌ی انجمن‌های شهرستانی ایجاد شود. وی ادامه داد: البته افرادی می‌توانند به‌عنوان اعضای هیات‌مدیره‌ی انجمن‌های شهرستانی انتخاب شوند که دارای کارت عضویت اتاق بازرگانی باشند. علوی، به برگزاری جلسات متعدد برای تسهیل کار سرمایه‌گذاری در همه‌ی بخش‌ها نیز اشاره کرد و اظهار داشت: کمیسیون‌ها و انجمن‌های اتاق بازرگانی، مسایل و مشکلات در زمینه‌ی تأیید مقررات مالی، مجوزها و قوانین مقررات را که از سوی دولت و مجلس شورای اسلامی صادر می‌شود، به‌همراه پیشنهادها و راهکار ارائه کنند تا در نشست‌های مختلفی که در استانداری، اتاق بازرگانی، شورای گفت‌وگو، مجمع نمایندگان و شورای توسعه‌ی استان برگزار می‌شود، بررسی و برای رفع موانع به دولت و مجلس شورای اسلامی ارائه شود.

در ادامه‌ی این نشست، فخری‌الله تولکی رییس کمیسیون عالی و صنایع دستی، به حضور فعالان قالی و صنایع دستی در نمایشگاه‌های خارج از کشور اشاره کرد و خواستار بررسی این موضوع، از جمله برآورد هزینه‌های نمایشگاه‌های مختلف و بررسی وضعیت بازارهای این کشورها شد. در ادامه، امید فیاضی از شرکت هفتاد با بیان این‌که طی چند ماه آینده

در کشورهای هم‌جوار نمایشگاه خاصی برگزار نمی‌شود، گفت: حضور مستقل و برپایی نمایشگاه اختصاصی در این کشورها نیز هزینه‌ی زیادی در بر دارد و حضور مستقل در این کشورها از عهده‌ی فعالان قالی خارج است. وی افزود: پیشنهاد می‌شود اعضای کمیسیون عالی و صنایع دستی از یکی دو نمایشگاه بازدید کنند که از آن جمله، می‌شود به نمایشگاه صنایع دستی کشور هندوستان که هر سال دویار در بهار و پاییز برگزار می‌شود، اشاره کرد. فدایی ادامه داد: اعضا و فعالان این حوزه در بازدید از این دست نمایشگاه‌ها، می‌توانند شرایط نمایشگاه‌ها و چگونگی شرکت فعالان قالی و صنایع دستی کشورهای دیگر در این نمایشگاه را ببینند و با کمیت و کیفیت شرکت در نمایشگاه‌ها آشنا شوند.

وی، به نمایشگاه گردشگری تهران هم اشاره کرد و با بیان این‌که در سال گذشته کرمان در یک پاپوین کلی در این نمایشگاه حضور یافته بود، اظهار داشت: در این نمایشگاه از صنایع دستی کرمان استقبال بسیار خوبی شد. لنگری‌زاده، عضو کمیسیون عالی و صنایع دستی نیز در این خصوص بر تشکیل کنسرسیومی با حضور فعالان قالی و صنایع دستی در نمایشگاه‌های خارجی تأکید کرد و اظهار داشت: باید با تشکیل کنسرسیوم، همه‌ی شرکت‌کنندگان در نفع و ضرر نمایشگاه مشارکت داشته باشند.

رستمی، فعال حوزه‌ی فرش دستباف کرمان هم در این خصوص اظهار داشت: پیش از حضور در نمایشگاه‌های خارجی، باید زمینه‌ی فروش فرش دستباف کرمان در داخل را بررسی کنیم. وی افزود: برای حضور در نمایشگاه‌های خارجی، نیازمند برندسازی برای قالی کرمان هستیم. الله‌تولکی، در همین رابطه تأکید کرد: فرش دستباف کرمان یک برند است و نیازی به برندسازی و تبلیغات نیست.

گزارش

بخشدار راین:

راین در زمینه صنایع دستی و گردشگری قابلیت‌ها و ظرفیت‌های فراوانی دارد

تلاش برای جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها

بخشدار راین، به مهاجرت روستاییان به شهرهای بزرگ و به‌ویژه مرکز استان اشاره کرد و گفت: متأسفانه روستاییان به دلایل مختلف از جمله خشک‌سالی، از روستاها مهاجرت می‌کنند و در حاشیه شهرها به‌عنوان حاشیه‌نشین، قشر ضعیف شهرهای بزرگ را تشکیل می‌دهند، بنابراین برای جلوگیری از مهاجرت روستاییان باید مشاغل مختلف را در روستاها ترویج و توسعه دهیم که از آن جمله، مشاغل مختلف در زمینه صنایع دستی است.

ایجاد هر شغل خانگی فقط با یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان

عظیمی‌زاده با بیان این‌که مشاغل خانگی و صنایع دستی نیاز به هزینه زیادی ندارد، گفت: در حالی که تولید هر شغل در بخش صنعت ۸۰ میلیون تومان هزینه دارد، در بخش مشاغل خانگی و صنایع دستی با یک میلیون و ۵۰۰ هزار تومان، می‌شود یک شغل ایجاد کرد. بخشدار راین، از جمله دیگر تولیدات راین که رونق خوبی هم دارد، به تولیدات غذایی و شیرینی اشاره کرد و گفت: بسیاری از شیرینی‌های خانگی که حتی در شیرینی‌فروشی‌های مرکز و جنوب استان عرضه می‌شود، تولیدات فعالان شیرینی‌پزی راین است؛ ضمن این‌که کلمه‌ی راین نیز اکنون تبدیل به یک برند شده و در کل کشور معروف است.

برگزاری «جشنواره‌ی ارگ راین» و «همایش نقش زنان در توسعه اقتصادی»

عظیمی‌زاده در ادامه، به برگزاری «جشنواره‌ی ارگ راین» و «همایش نقش زنان در توسعه اقتصادی راین» اشاره کرد و گفت: جشنواره‌ی ارگ راین در شهریورماه برگزار خواهد شد، ضمن این‌که برای برگزاری «همایش نقش زنان در توسعه اقتصادی راین» به‌دنبال حامی هستیم و قرار است با همکاری کمیسیون عالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی کرمان، این همایش نیز در شهریورماه و احتمالاً هم‌زمان با جشنواره‌ی راین برگزار شود. بخشدار راین، به فعالیت‌های خوب کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در راین هم اشاره کرد و اظهار داشت: خوشبختانه کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان هم در راین فعالیت‌های خوبی دارد و به آموزش کودکان و نوجوانان در رشته‌های مختلف سفال‌گری، کار با چوب، نقاشی و... می‌پردازد؛ علاوه بر آن، برنامه‌هایی مثل نمایش فیلم، تئاتر و قصه‌گویی را نیز برای بچه‌ها اجرا می‌کنند. وی این کانون را مرکزی برای شناسایی استعدادها درخشان در زمینه صنایع دستی دانست.

زمینه‌ی صنایع چوب هم هنرمندان راین آثار جالب توجهی تولید می‌کنند که از آن جمله، قنداق‌های اسلحه‌های شکاری است که در راین ساخته و بیش از ۱.۵ تا ۲ میلیون تومان در سایر شهرهای کشور از جمله اصفهان خرید و فروش می‌شود. وی افزود: در مجسمه‌سازی هم اگرچه تنها دو تا سه استاد فعال هستند، اما این استادها کارهای بزرگی را در سطح کشور انجام می‌دهند که از آن جمله، ترمیم مجسمه‌های حمام گنجعلیخان کرمان است.

تلاش برای بازگرداندن رونق فرش راین

بخشدار راین، به وضعیت صنعت فرش در راین اشاره کرد و گفت: متأسفانه صنعت فرش در راین از رونق رفته است، اما در تلاش هستیم تا با برنامه‌های مدون، رونق از دست‌رفته‌ی فرش دست‌باف راین را بازگردانیم. عظیمی‌زاده افزود: در راستای سامان‌دهی صنایع دستی راین، به‌ویژه بخش‌هایی مثل فرش و گلیم، «همایش نقش زنان در توسعه اقتصادی راین» در دستور کار قرار دارد.

برپایی نمایشگاه دائمی صنایع دستی در راین

وی ادامه داد: برای رونق صنایع دستی راین به‌دنبال برپایی نمایشگاه دائمی صنایع دستی در راین هم هستیم، ضمن این‌که در تلاش هستیم تا با تشکیل یک شرکت، فعالان صنایع دستی راین را دور هم جمع و برای عرضه‌ی تولیدات صنایع دستی راین در داخل و خارج از کشور تلاش کنیم.

ضرورت برگزاری دوره‌های آموزشی

بخشدار راین، برگزاری دوره‌های آموزشی در صنایع دستی را نیز بسیار ضروری دانست و گفت: در مرحله‌ی نخست، آموزش استادها و فرش‌بافی در دستور کار است. عظیمی‌زاده در عین حال خاطرنشان کرد: یکی از رشته‌های هنرستان فنی راین، فرش‌بافی است و تاکنون ۴۰ نفر در رشته‌ی فرش‌بافی از این هنرستان فارغ‌التحصیل، اما متأسفانه رها شده‌اند و اکنون بیکار هستند. وی افزود: در همین راستا، به‌دنبال سرمایه‌گذار هستیم تا از این ظرفیت استفاده کنیم. عظیمی‌زاده ادامه داد: با آموزش و پرورش هم تفاهم‌نامه‌ای منعقد کردیم تا از مدارس خالی روستاها برای راه‌اندازی کارگاه‌های فرش‌بافی استفاده کنیم.

اشاره: بخش راین، یکی از مناطق بکر و خوش‌آب‌وهوای استان کرمان است که در زمینه گردشگری و صنایع دستی، قابلیت‌های فراوانی دارد.

در همین راستا، بخشدار راین در تلاش برای به فعل رساندن این ظرفیت‌هاست. تعامل با بخش دولتی و خصوصی مربوط، برگزاری دوره‌های آموزشی و برپایی همایش‌ها، از جمله فعالیت‌هایی است که بخشدار راین برای توسعه‌ی این بخش در دستور کار دارد که از آن جمله، برگزاری «همایش نقش زنان در توسعه اقتصادی» است.

قابلیت‌های فراوان راین در زمینه میراث فرهنگی و جاذبه‌های تاریخی و گردشگری

عظیمی‌زاده بخشدار راین در نشست کمیسیون عالی و صنایع دستی با بیان این‌که راین از نظر میراث فرهنگی و جاذبه‌های تاریخی و گردشگری قابلیت‌های فراوانی دارد، گفت: ارگ تاریخی راین با ۲۲ هزار مترمربع وسعت و ۵ هکتار وسعت عرصه، بزرگ‌ترین قلعه‌ی خشتی جهان پس از ارگ بم است. وی افزود: راین همچنین دارای خانه‌باغ‌ها، کاروان‌سراها و حمام‌های قدیمی است؛ ضمن این‌که در زمینه جاذبه‌های طبیعی نیز کوه هزار و ایشار راین و همچنین روستای باب‌زنگی (مرتفع‌ترین روستای کشور با ۴۳۰۰ متر ارتفاع از سطح دریا) از جمله جاذبه‌های طبیعی بکر در این منطقه است و قلعه‌ی هزار با ارتفاع ۴۵۰۰ متر، هرساله پذیرای کوه‌نوردان زیادی از سراسر کشور است.

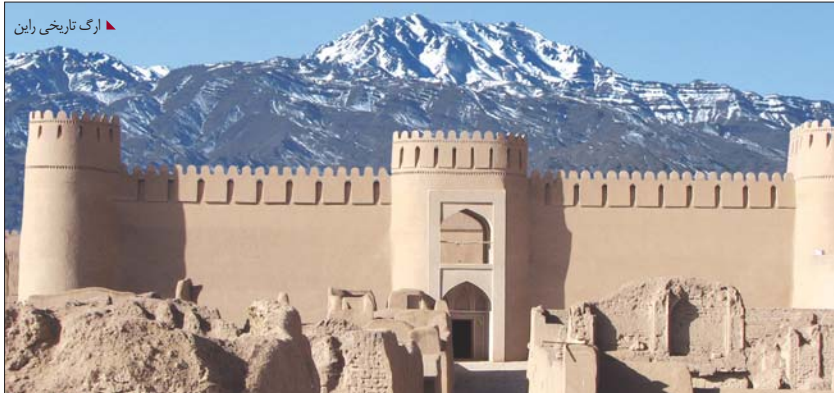
عظیمی‌زاده، با اشاره به سامان‌دهی ایشار راین، گفت: به‌سازای سرویس‌های بهداشتی، ایجاد رستوران، نصب امکانات برای آنتن‌دهی تلفن همراه و عرضه‌ی غذاهای بومی و صنایع دستی، از جمله اقداماتی است که برای رفاه حال گردشگران در منطقه‌ی ایشار راین انجام شده است.

بخشدار راین در خصوص سرمایه‌گذاری در راین اظهار داشت: برنامه‌ریزی برای سرمایه‌گذاری در راستای توسعه و پیشرفت هر منطقه باید براساس شناسایی قابلیت‌ها و ظرفیت‌های آن منطقه باشد؛ بنابراین در راین هر نوع سرمایه‌گذاری باید در بخش میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری باشد.

فلزکاری، یکی از صنایع دستی مهم راین

عظیمی‌زاده افزود: یکی از هنرهای صنایع دستی در راین صنعت فلزکاری است، ضمن این‌که فرش دست‌باف، گلیم‌بافی و مجسمه‌سازی، از دیگر فعالیت‌های صنایع دستی در راین است. وی ادامه داد: در صنعت فلزکاری، چاقوسازی راین قدمت فراوانی دارد و به دوره‌ی ساسانیان برمی‌گردد و علاوه بر چاقوهای تمام‌دست‌ساز، دسته‌چوب‌گردو و چاقو با دسته‌ی شاخ شکار، انبر، انبردست و... نیز از جمله تولیدات صنعت فلزکاری است. عظیمی‌زاده، به صنایع چوب راین هم اشاره کرد و گفت: در

▲ آرگ تاریخی رای

صنعتگران، فلزکاران و چاقو سازان شهر تاریخی رای

استاد رضا صباغ	استاد حسین آغوی	استاد شکرالله داروشی	استاد حسین غابلی	مردم استاد امیر رحیم تصویبی	مردم استاد جانشانله هدایتی
میرتضی غابلی	محمد شریفی	حمید رضا هدایتی	حسین رحیب قانع	استاد اکبر بو تراب	استاد محمد تاجری
علی کریم پور	مهدی شریفی	رضا صباغتی	محمد پور یوسفی	محمد داوودی	یدالله شریفی

انجمن میراث هزار هنر

گردآورنده: آلبوم: سید وحید طاہری
 Designer: Yousef Ballaee

رضا مهد بز آده	محمد شریفی	رضا پور یوسفی	رضا پور یوسفی	اکبر پور کریمی

❖ مسئولین و روسای آموزش و پرورش منطقه رای از بدو تاسیس تا کنون ❖

احمد شاهین پور (رضوی)	عبدالحسین شاهکان	عباس راد	حسین ماهری	محمد هواز رضوی	حمید میر حسینی	ابراهیم فروتن میر حسینی	سید مجتبی میر حسینی
ابرج رحیمی	سید رضا احمدی	سید فراتش میر حسینی	عبدالمهدی مومنانی	محمد رضا اسماعیلی	فرامرز غیباتی	محمود میر حسینی	سید فراتش میر حسینی
رضا شاهین پور نسیمی	محمد هواز کریمی	امیر شریعتی راد	اسدالله کیرتمشای	محمد احمد شجاع	اسد میرزایی	امین رضا سعید غافل	محمد اسماعیلی

انجمن میراث هزار هنر

گردآورنده: آلبوم: علیرضا رضایی، مرتضی چغری
 Designer: Yousef Ballaee

محمد اسماعیلی	علی زنگی ابانی	مجید معانکاهی	احمد میرزایی	میرالدین شریعتی راد	علیرضا سعید غافل	علیرضا سعید غافل	علیرضا سعید غافل

▲ نمونه‌هایی از آثار صنعت فلزکاری رای
 ▲ فسیل ایزبان، مربوط به سیصد میلیون سال قبل، رای

مقاله

محفظه‌های افشاری

زندگی در چادر و کوچ دائم، از دیرباز به عشایر آموخته است که حتی المقدور سبک باشند و ابزار زندگی خود را در محفظه‌های نرم جای دهند. این مردم برخلاف شهرنشینان که در زندگی روزمره خود از دهها محفظه‌ی سخت و ساخته‌شده از چوب و فلز و شیشه استفاده می‌کنند، ابزار و وسایل مختصر و محقر زندگی خود را در محفظه‌های نرم جای می‌دهند و از آن‌ها، هم به هنگام استقرار در تابستان و زمستان و هم به هنگام کوچ‌های بهاره و پاییز بهره می‌برند. این محفظه‌ها انواع مختلفی دارند و هریک به مصرف ویژه‌ای می‌رسند. هریک از محفظه‌های افشاری برش و انداز و ویژه‌ای دارند و به قصد خاصی بافته شده‌اند. ساختار این محفظه‌ها بسیار متنوع است و هم به طریق پرزباف و هم به صورت تخت‌باف، بافته شده‌اند.

مفرش

مفرش را باید بزرگ‌ترین یا دست‌کم سه‌بعدی‌ترین محفظه‌ی افشاری خوانند. هرچند مفرش افشاری به پای برخی از مفرش‌های غول‌پیکر لرهای بختیاری نمی‌رسد و در مقایسه با آن‌ها کوچک می‌نماید، در مقایسه با محفظه‌های دیگر بزرگ و جادار است، البته این بیش‌تر از بعد سوم است که مفرش دارد. همین بعد سوم است که این محفظه‌ها را هنگام پر بودن به صورت یک صندوق چوبی درمی‌آورد. افشارها هم مانند عشایر دیگر، از مفرش برای گذاشتن رخت‌خواب استفاده می‌کنند. روزها رخت‌خواب‌ها را داخل مفرش می‌گذارند و در اطراف چادر می‌چینند و به هنگام نشستن به آن تکیه می‌دهند و در مواقع کوچ، علاوه بر رخت‌خواب، ظروف و سایر دیگر را در داخل آن می‌گذارند.

تعداد بسیار کمی مفرش کامل افشاری باقی مانده است. مفرش‌های افشاری یا بهتر است بگوییم پانل‌های افشاری پرزباف، با گره متقارن است و کف آن‌ها تخت‌باف (گلیم ساده) و بدون نقش است.

رکعت

روشن نیست که این واژه‌ی عربی که مربوط به نماز مسلمانان است، چه وجه تشابهی با دسته‌ای از محفظه‌های افشاری دارد و چگونه و چه زمانی به آن‌ها رکعت گفته شده است. اگر وجه تشابه به دلیل محتوای داخل رکعت -که گندم و جو است- باشد، حسن انتخاب هوشمندانه و بجایی است، زیرا همین امر موجب احترام خاص به محتویات داخل آن‌ها می‌شود؛ چنان‌که بختیاری‌ها هم برای محترم داشتن گندم و آرد، محفظه‌ای به نام تاچه بافته‌اند.

رکعت را باید بزرگ‌ترین محفظه‌ی دوبعدی (در مقابل مفرش‌های سه‌بعدی) خوانند. بعضی از آن‌ها به حدود ۱.۵*۱ متر یعنی به‌اندازه‌ی یک قالیچه رزق و نیم می‌رسد، به همین دلیل برخی از فروشندگان پشت رکعت را که گلیم ساده بافته شده است، جدا می‌کنند و روی رکعت را که نقش زیبایی دارد، با نام زیرانداز عرضه می‌کنند. رکعت‌های افشاری ساختار ویژه‌ای دارند. گروه بزرگی از آن‌ها به طریق پیچ‌باف و

قلیان‌دان، چترت، کرمان

چق‌دان یا سوزن‌کشان، سیستان

نمک‌دان، سیستان

قران‌دان یا چکی دهه، سیستان

دسته‌ی کوچکی با پود جایگزین بافته شده‌اند. پشت هر دو دسته از گلیم ساده، با رنگ یک‌دست، ساده و با پاراه‌های پهن شکل گرفته است. بیش‌ترین رکعت را افشارهای جنوبی و منطقه‌ی جیرفت و اقطاع تولید کرده‌اند. بیش‌ترین رکعت‌ها پیچ‌باف هستند. جبال‌بارزی‌ها علاوه بر پیچ‌بافی، رکعت را با پود جایگزین هم می‌بافند. مهم‌ترین کاربرد رکعت برای ذخیره‌ی گندم، جو و آرد است. برای این‌که این محفظه‌ی بزرگ قابل حمل باشد وسط آن را می‌دوزند و آن را به صورت یک محفظه‌ی دوقلوی به‌هم چسبیده درمی‌آورند. گاهی هم به‌وسیله‌ی طرح آن، رکعت را به صورت دوخانه کنار هم می‌بافند. این روش در حفظ تعادل رکعت روی حیوان چهارپا بسیار موثر است؛ روشی که بختیاری‌ها در تاجه‌های خود به کار می‌برند. همان‌گونه که تاجه، محفظه‌ی ویژه‌ی بختیاری‌هاست، رکعت هم محفظه‌ی ویژه‌ی افشارهای جنوب است.

قاشق‌دان، قلیان‌دان و آینه‌دان

افشارها محفظه‌های تک‌جیبی دارند که برش سایز حتی ساختار آن‌ها با نیم‌خورجین فرق دارد. این محفظه‌ها نیز به همان شکل مستطیل بافته شده‌اند، اما دهانه و بند روی ضلع کوتاه مستطیل قرار دارد و به صورت عمودی حمل می‌شود. این محفظه‌ها استفاده‌ی خاصی دارند و به‌عنوان جای قاشق، کارد و قیچی به کار می‌روند. عشایر نیز مانند روستاییان با قاشق غذا نمی‌خورند اما تعدادی قاشق چوبی و فلزی برای هم‌زدن و کشیدن غذا دارند که همراه با کارد و قیچی در محفظه قرار می‌دهند. شبیه به همین، محفظه‌ای برای حفظ و حمل قطعات مختلف قلیان به کار می‌رود. در گذشته‌های نه‌چندان دور، یکی از تفریحات خان‌ها و کلاترها کشیدن قلیان بود و هر گاه مهمانی از راه می‌رسید، علاوه بر جای برای وی قلیان نیز می‌آوردند. کشیدن قلیان بیش‌تر در بین مردان رواج دارد، اما زن‌ها به‌ویژه مسن‌ترها نیز از آن استفاده می‌کنند. از این وسیله حتی به هنگام کوچ روی اسب و الاغ استفاده می‌شود، به همین دلیل قطعات قلیان را در محفظه‌ی مخصوص در دسترس قرار می‌دهند. از این محفظه‌های بلند و باریک برای نگهداری آینه هم استفاده می‌شود، که آن نیز از ابزار مورد استفاده‌ی زنان است. قاشق‌دان، قلیان‌دان و آینه‌دان بیش‌تر به صورت تخت‌باف و با اسلوب پیچ‌بافی بافته می‌شود و معمولاً هم دو طرف آن شبیه به هم است. در زیر آن‌ها، منگوله‌های بلندی تعبیه شده است که گاه با قطعات استخوان و مهره تزئین بافته است.

نمک‌دان

این محفظه ساختاری جدا از بقیه‌ی محفظه‌ها دارد و دارای یک بدنه و گردنکاه است. بدنه‌ی نمک‌دان محل ذخیره‌ی نمک است و گردنکاه آن روی بدنه قرار دارد که از ریختن و پاشش نمک جلوگیری کند و تنها دست بتواند از درون آن به بدنه راه یابد و نمک بردارد. اقوام مختلف سرتاسر ایران از این نمک‌دان‌ها بافته‌اند، اما سهم عشایر کرمان در تولید نمک‌دان بیش از دیگران است. هرچند لرهای بختیاری از لحاظ تعداد

چق‌دان، سیستان

برای امور شخصی و کارهای دمدستی به کار می‌رود. نیم‌خورجین اندازه‌های مختلفی دارد. بیش‌تر آن‌ها متوسط و مستطیلی شکل‌اند و فرش‌بافی شده‌اند و دورتادور بسیاری از آن‌ها با منگوله‌های رنگی و خرم‌پره و استخوان تزئین شده است. این‌ها بیش‌تر متعلق به زنان و بندی که به آن‌ها وصل شده، برای حمل روی دوش و دست‌شان است.

خرجین

بزرگ‌ترین گروه از محفظه‌های افشاری خرجین آن‌هاست. این گروه، هم در طرح و نقش و هم در اندازه و ساختار، متنوع‌ترین محفظه‌های افشاری محسوب می‌شوند و مصرف آن‌ها نیز از دیگر محفظه‌ها بیش‌تر است. از خرجین برای هر گونه‌امور، از جمله برای قرار دادن لوازم پخت‌وپز، چای، خواروبار و وسایل شخصی استفاده می‌شود. ابعاد خرجین افشاری بسیار متنوع است. دسته‌ای از آن‌ها بزرگ است و قطع آن‌ها خرجین‌های بختیاری را به یاد می‌آورد و هر جیب آن‌ها گاه به ۸۰×۱۲۰ سانتی‌متر می‌رسد. جیب این خرجین‌ها مستطیل شکل است. این خرجین‌ها در ابعاد کوچک‌تر هم دیده می‌شود. دسته‌ای دیگر ابعاد متعارف‌تری دارند و به مربع نزدیک‌ترند. این‌ها در اندازه‌های متوسط بافته شده‌اند. بیش‌تر خرجین‌های افشاری به طریق پرزدار بافته شده است. افشارها تعدادی خرجین پیچ‌باف و بافت جایگزین هم بافته‌اند، اما خرجینی به‌طور کامل گلیم‌بافی شده کم‌تر دیده شده است. پشت همه‌ی این گلیم‌ها گلیم‌باف ساده به رنگ لاکه یا آجری است و برخی از آن‌ها به صورت راه‌راه است. گلیم‌بافی برخی از خرجین‌ها درشت و به صورت ۲/۲ و بافت جفتی است که در خمسه‌ی زنجان رواج زیادی دارد. فاصله‌ی بین دو جیب در خرجین‌های افشاری بسیار متنوع است و هم‌نوع گلیم‌بافی از جمله گلیم ساده، متصل، دوقلابه و چاک‌دار در آن‌ها دیده می‌شود. اندازه‌ی این فاصله‌ها نیز بسیار متنوع است؛ گاه مانند خرجین‌های بختیاری بسیار کم و گاه بسیار وسیع و به‌اندازه‌ی یکی از جیب‌هاست. طرح‌های خرجین‌های افشاری بسیار متنوع است؛ تقریباً از همه‌ی طرح‌ها و نقشه‌های فرش برای خرجین‌ها هم استفاده می‌شده است، اما طرح بت‌ه بقیه فزونی دارد.

پوشش اسب

افشارها هم مانند بقیه‌ی عشایر ایران توجه خاصی به اسب داشته‌اند و برای این حیوان که در کوه و دشت و هنگام کوچ بهترین یار و یاور آن‌هاست زیباترین و شکل‌ترین پوشش‌ها را بافته‌اند. این پوشش‌ها بیش‌تر برای خان‌ها و سران قوم بافته می‌شده است و این مردان به هنگام کوچ که در جلوی قوم خود حرکت می‌کردند یا در بازپدیده‌های رسمی و نوروزی، آن‌ها را به اسب خود می‌بستند و بر هیبت خود و تحسین دیگران می‌افزودند. دارندگان این قطعات، قدر آن‌ها را نیز خوب می‌دانستند، به همین سبب هم بیش‌تر این قطعات از موقعیت خوبی برخوردارند. قطعاتی که عشایر برای اسب‌های خود می‌بافند برش‌ها و قطعه‌های بسیار متنوع دارند. مثلاً شاهسون‌ها جل‌های دو دست‌دار را به بقیه ترجیح دادند و روزینی و روکیلی نیافته‌اند، حال آن‌که بلوچ‌ها خلاف این عمل کرده‌اند. افشارها از معدود عشایری هستند که هم به جل و هم به روزینی توجه داشته‌اند.

منبع: افشار دست‌بافته‌های جنوب شرقی ایران، پرویز تناولی

چیق دان یا سوزن نخ‌دان، سیرجان

روخورجینی، سیرجان

نیم خورجین

رکعت

نیم خورجین

رکعت

چیق دان، سیرجان

چیق دان، سیرجان

بر افشارها پیشی دارند، در تنوع به پای افشارها نمی‌رسند. بیش‌تر نمکدان‌های لری پیچ‌باف هستند، حال آن‌که افشارها همه‌گونه نمکدان از جمله پرزباف، پیچ‌باف و بافت جایگزین بافته‌اند و تنها به طرف نمکدان گلیمی نرفته‌اند. اندازه و قطع نمکدان‌های کرمانی، از جمله افشاری، با نمکدان‌های مناطق دیگر فرق دارد. این‌ها به‌طور معمول بزرگ‌تر هستند. بزرگ‌ترین نمکدان‌ها (در مقایسه با مناطق دیگر) در کرمان بافته شده است. بدنه‌ی نمکدان‌های کرمانی و افشاری مانند خورجین‌های آن‌ها در جهت مستطیل و به صورت افقی بافته شده است.

چیق‌دان و توتون‌دان

اگر قطع چیق‌دان در قطع نمکدانی نبود آن‌ها همراه با محفظه‌های دود و دم قلیان آورده می‌شد، اما برش نمکدانی شکل چیق‌دان آن را از قلیان‌دان دور و به نمکدان نزدیک می‌کند. چیق‌دان محفظه‌ای است به مراتب کوچک‌تر از آن نمکدان و برای ذخیره‌ی توتون چیق، قلیان و گاه قرار دادن خود چیق از آن استفاده می‌شود. چیق هم مانند قلیان در میان عشایر و روستاییان، هم در گذشته و هم امروز رواج زیادی دارد. زنان از این محفظه به‌ویژه اندازه‌های کوچک‌تر آن، برای قرار دادن سوزن نخ و دکمه استفاده می‌کنند. برش نمکدانی شکل چیق‌دان با نمکدان فرق دارد. در این‌جا، گردنگاه تنها به منظور برگرداندن روی بدنه است تا از ریخت‌وپاش محتویات داخل آن جلوگیری کند، به همین دلیل حالت کیسه‌ای شکل بدنه ندارد و فاقد آستر است. کار گذاشت و برداشت به داخل این محفظه‌های کوچک، تنها با انگشتان دست میسر است و دست در آن، جا نمی‌گیرد، به‌ویژه که محفظه روی شانه‌ها بسته می‌شود و تنها در وسط آن سوراخ کوچکی تعبیه شده است. برای جلوگیری از ریخت‌وپاش محتویات داخل بدنه، بندهای روی بدنه تعبیه شده است که بس از خوابیدن روی بدنه، دور آن بسته می‌شود. بیش‌تر چیق‌دان‌هایی که تاکنون پیدا شده است پرزباف‌اند، اما پشت برخی گلیم‌باف و برخی در هر دو طرف پرزبافی شده است. چیق‌دان نمکدانی شکل تنها کار عشایر کرمان و افشارهاست و هیچ قوم دیگری در ایران شبیه آن را نیافته است.

قرآن‌دان

در همه‌ی سرزمین‌های اسلامی، مسلمانان برای کتاب مقدس خود قرآن محفظه‌هایی در نظر می‌گیرند. عشایر و روستاییان این محفظه را خود می‌بافند و تاکنون اشکال مختلفی از آن‌ها دیده شده است. افشارها بیش‌تر، از نیم‌خورجین‌هایی که به همین منظور می‌بافند برای نگه‌داری قرآن استفاده می‌کنند. اما از افشارها یک جاق‌رانی صلیبی شکل نیز پیدا شده است. این قرآن‌دان کوچک هنگام باز شدن شکل صلیب دارد. وقتی قرآن یا دعا داخل آن قرار می‌گیرد چهار بازوی اطراف روی آن برمی‌گردد و سپس باز و بسته می‌شود.

نیم‌خورجین

نیم‌خورجین در معنا و عمل نیمی از یک خورجین است و تنها یک جیب دارد و همان کار کیف و ساک دستی را انجام می‌دهد و بیش‌تر

مفرش

مدیر مسئول: فخری الله تولگی / سردبیر: سیدمحمدابراهیم علوی / مدیر داخلی: فرزانه زاهدی / دبیران تحریریه: مجتبی احمدی، محمدرضا احمدی / همکار تحریریه: فروغ زاینده رودی
نشانی: کرمان، بولوار جمهوری اسلامی، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان / تلفن: ۰۳۴۱-۲۴۴۴۲۶۷

ترجمه

Carpets weaving in Kerman.

Part 2.

Translated by Seyed Amjad Nezami
Rug and Handicraft Commission Secretary
International affairs expert Kerman Chamber of
Commerce, Industries, Mines and Agriculture

the dominant patterns which are mostly used in Kerman workshops are Shah Abbasi , medallion and corner, turreted Shah Abbasi , Botteh, Eslimi medallion and corner ,hunting scenes , Gobel or heap overall flower, Eslimi chain or repetition ,tree of life profusion.

Koran panels (Ghab-ghorani) , portraits and pano-

ramic scenes.

About a hundred years ago portrait weaving in Kerman became very popular. The skilful artists started to weave rugs of famous political, historian and religious personalities.

Among them the carpets and rugs commemorating the reign of Ardeshir-Babakan, the founder of the city of Kerman (226 AD) can be mentioned.

Almost all the carpets in kerman are woven with local wool and some other with the wool obtained from the provinces that produce wool wich are Rafsanjan , Bam, jiroft and the areas surrounding Kerman. In spite of the spinning factories that exist in this province , the wavers still prefer to use their own hand-spun wool.

The wool is glossy but sometimes very soft.

Kerman Carpets are double –weft with Senneh knots. Once in awhile double or false knots can also be found here. In the carpet there are many varieties of colour.

Even fifteen to thirty colours can be seen in one single carpet.

The fields of most of the are red. Light green, indigo blue,turquoise, pink orange and beige. Until recently , in the dyeing factories, these colours were used to dye shawls and carpets.

After the second world war , synthetic dyes found their way into these factories. Since then, except in some limited cases, the wool used to weave kerman carpets is always dyed with natural or with fast chemical colours.

Source: the Persian carpet

Author: Mohamad javad Nasiri

قالی بافی در کرمان. قسمت ۲

چهار نوع فرش بافته می شود که آن ها را با شماره های دوتایی ۳۵/۷۰ و ۴۰/۸۰ و ۴۵/۹۰ و ۵۰/۱۰۰ در بازار می شناسند.

آب منطقه ای کرمان دارای خواص شیمیایی خاص و مناسبی برای استفاده در رنگرزی است و بیش تر در زمینه های لاک، آبی سرمه ای، سبز روشن، فیروزه ای، صورتی، نارنجی، بژ و سایر رنگ های کلاسیک. اکثر این رنگ ها که تا گذشته ی نه چندان دور در کارگاه های رنگرزی برای مصارف شال بافی و قالی بافی به کار می رفت، از سری رنگ های طبیعی بود. ولی در سال های بعد از جنگ جهانی دوم، مقداری رنگ های جوهری به کارگاه های رنگرزی آن راه یافت. با وجود این به طور کلی می توان گفت جز موارد معدود، پشم های مصرفی در قالی بافی کرمان همواره با رنگ های طبیعی و رنگ های شیمیایی با ثبات رنگ می شوند.

منبع:

کتاب «افسانه های جاویدان فرش ایران»، مولف: محمدجواد نصیری

دختران خردسال بافنده در فرش های جدید بافت کرمان و بی سلیقتگی برخی از بافنده های که فرش های کم دوام با حاشیه های کج و کوله و موج دار و شیرازهای زشت به بازار می فرستند باعث عقب افتادگی فرش خوش سابقه ی کرمان در بازارهای جهانی شده است. امروزه کشور چین با تقلید استادانه ای از نقشه های قدیمی و جالب کرمان و همچنین ناین، فرش های با بافت بسیار شسته و رفته با پشم های مرغوب و رنگ های درخشان، شاید با استفاده از تکنیک های کامپیوتری به بازارهای غرب می فرستد که تهدیدی بسیار جدی برای تجارت و آینده ی فرش کرمان است.

تجارت این نوع فرش در ابتدا آن چنان پر درآمد بود که یکی از تجار کلیمی ایتالیا بر آن نام برکاتا Berkanan را - که در زبان عبری به گونه ای معنی برکت خدا را می دهد- گذاشت.

از نظر کیفیت و ظرافت بافت غیر از فرش های سفارشی در کرمان

طرح های معروفی که در کارگاه های قالی بافی کرمان بافته می شوند عبارتند از: شاه عباسی لچک و ترنج، شاه عباسی و طراهی، شکارگاه، گوبلن یا کومه ای، گلدار سرتاسری، درختی سبزی کار، قاب قرآنی بند اسلیمی، منظره بافی و چهره بافی. نزدیک صد سال قبل بود که کار چهره بافی در کارگاه های بافندگی کرمان رونق گرفت و از این زمان هنرمندان کرمانی با استادی تمام تصویری از شخصیت های مذهبی، تاریخی و سیاسی را بر روی فرش های خود نقش کردند.

پشمی که در قالی بافی کرمان مصرف می شود از منابع محلی و مقداری نیز از استان های خراسان و کرمانشاهان تامین می شود. مهم ترین مراکز تولید پشم این استان عبارتند از: رفسنجان، بهم جیرفت و نواحی اطراف شهر کرمان.

فرش های کرمان دوپوده و گاه سه پوده بوده و با گره های فارسی بافته می شوند. رواج گره های جفتی و بدتر از آن بی گره بافی (کمانشی) کار

یادداشت

جلد قرآن کریم و هنر قالی بافی

منوچهر مظفری

استاد دانشکده ی کارشناسی فرش دست باف کرمان

امروز ما هم می توانیم از طریق هنرجویان قالی این هنر را با آموزش انتقال دهیم؛ حال در هر مقطعی که می خواهد باشد؛ از دانش آموز دبیرستان گرفته تا دانشگاه، اگر عشق به هنرش داشته باشد و اگر ایمان به رسالتش داشته باشد بزرگ ترین حرکت فرهنگی را به وجود آورد و نامش همچون دیگر هنرمندان در تاریخ رسالت الهی به ثبت می رسد. مراسم رونمایی از این هنر به زودی زود به سمع و نظر شما هنردوستان عزیز خواهد رسید.

توضیح دیگر: در مورد قالی جام جهانی که در شماره ی قبلی آورده شده بود توضیحاتی داده می شود تا بینندگان و خوانندگان شناخت کاملی از این اثر هنری داشته باشند:

ایده ی طرح قالی جام جهانی در اصل از موزه ی فیفا گرفته شده است. در موزه ی فیفا یک سری تصویر لوگو بر روی بنر چاپ شده که نشان از کشورهای است که مسابقات جام جهانی در آن جا برگزار شده است. من هم در اصل طرح را بر همین مبنا یعنی ۱۹ دوره مسابقات از تاریخ ۱۹۲۰ تا هم کنون که در سال ۲۰۱۴ برزیل میزبان این مسابقات بوده، تصویر این میزبانان را در حاشیه ی بزرگ قالی قرار دادم. اگر که دقت شود برزیل دومین بار است که میزبان شده و همین طور پرچم های کشور میزبان در کنار لوگوهای آن ها در حاشیه ی کوچک قالی بافته شده است. من امیدوارم روزی کشور ما هم بتواند میزبانی این مسابقات را به عهده بگیرد که پرچم ایران را به بهترین نحوه در قالی اجرا کنم.

قالی قدیمی دیرینه دارد و قالی ها و قالیچه های متنوعی را در طول تاریخ به ثبت رسانده که بعضی از آن ها نگاهی به فرهنگ این کشور است. قالی هایی با نوشته های مذهبی و اشعاری که از شاعران بنام است، بافته شده که هم در خود کشور و هم در خارج از کشور، بیش ترین طرفداران را داشته اند.

اینجانب هم پس از سال ها با توکل بر خداوند، جلد قرآن کریم را در قالب هنر قالی ابداع کردم. جلد قرآن کریم با چند هدف خلق شد؛ اول این که هنر قالی بافی را نشان می دهد که در قالی با همان معیارهای طرح اصیل کرمان بافته شده و پوشش و جلدی برای قرآن کریم، بزرگ ترین خواندنی جهان، دومین هدف، ادغام زدن گره، پشم و نور رنگی که زیبایی فوق العاده ای را پشت جلد قرآن کریم به وجود آورده که نگاه آدمی را به طرف خود جذب می کند و همواره روشنائی اش با صدای قاریان قرآن پس از چند آیه که خوانده شد و صدای اذان با همان دلربایی که مؤذن در بالای مسجد ندای حق را به گوش مسلمانان جهان می رساند، در محل کار و منزل فضایی روحانی را به وجود می آورد که گویی فرشتگان او را برای سجده کردن به خالق مخلوقات دعوت می کنند. دعوتی که از قبل زمان و ساعتش هم معلوم بوده و آن لحظه زبانتین لحظه ی زندگی است؛ چرا که وقتی معین شود انسان با پروردگار عالم ملاقات دارد، لحظه ای طواف کعبه را هم متوقف می کند و بنده اش را برای نماز دعوت می کند.

سومین هدف، رسالت پیامبر است که به عهده ی ما مسلمانان است که هر کس به هر شکل که می تواند این رسالت را به گوش جهانیان برساند.

ماه مبارک رمضان، ماه نزول قرآن است. ماهی که تمام مسلمانان جهان به این که خداوند فرشتگان خود را بر روی زمین می فرستد و رحمت و بخشش هزار برابر است امیدوارند. در قرآن کریم هم آمده است که: شب قدر، از هزار ماه بهتر است. پس هر گونه فعالیت فرهنگی در این ماه هم - که توسط ما مسلمانان انجام می گیرد- قطعاً خداوند در گوشه ی نامه ی اعمال مان به حساب می آورد؛ حال اگر آن حرکت فرهنگی، حرکت قرآنی باشد ان شاء الله که هم خداوند راضی است و هم تمامی مسلمانان. ماه مبارک رمضان، ماهی است که ارزش ایمان و اعتقاد ما را چندین برابر می کند و به خداوند نزدیک تر از همیشه ایم.

این جا کرمان است. شهری با برده می مسلمان و با ایمان که دل هایشان پاک و پر از عشق به خداوند است و اعتقاداتشان اعتقاداتی است که سال های سال سینه به سینه گشته و حاضر نیستند هیچ وقت اعتقاد و ایمان شان را به هیچ قیمتی از دست بدهند. شهر کرمان، یکی از شهرهای بزرگ تاریخی است که در بافت هنری